

**Культурна і природна
спадщина України
у світовій колекції ЮНЕСКО
віртуальна виставка**

ЮНЕСКО ((англ. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, фр. Organisation des Nations unites pour l'éducation, la science et la culture, UNESCO) — це спеціалізована установа ООН з питань освіти, науки і культури, створена 16 листопада 1945 року, штаб-квартира якої розташована в Парижі.

Основна мета організації — зміцнення миру через співпрацю в галузях освіти, культури, науки, інформації та комунікації. ЮНЕСКО активно опікується захистом культурної та природної спадщини.

Світова спадщина — це список унікальних культурних і природних об'єктів з **універсальною цінністю для всього людства**, які потребують міжнародного захисту і збереження.

Конвенцію про охорону світової спадщини було прийнято в **1972 році**, і з того часу країни-учасниці можуть подавати свої пам'ятки для включення до цього списку.

Станом на **2026 рік у світі налічується понад 1200 об'єктів Світової спадщини**, а конвенцію ратифікували майже **196 країн**.

Отримання статусу об'єкта Світової спадщини означає міжнародне визнання його виняткової цінності для людства.

Такий статус забезпечує державі підтримку у сфері охорони, збереження та реставрації пам'ятки.

Об'єкт отримує підвищену увагу світової спільноти, що сприяє розвитку туризму та культурної дипломатії. У разі потреби передбачена можливість фінансової та експертної допомоги через механізми ЮНЕСКО.

Об'єкт вноситься до Списку Світової спадщини, якщо має видатну універсальну цінність та відповідає встановленим критеріям ЮНЕСКО.

- ❖ **Культурні** — історичні пам'ятки, архітектура, археологія.
- ❖ **Природні** — унікальні ландшафти, геологічні об'єкти, біорізноманіття. Охоплюють унікальні природні ландшафти, геологічні утворення, заповідні території та місця з винятковим біорізноманіттям.
- ❖ **Змішані** — поєднання культурної і природної цінності.

Україна є членом ЮНЕСКО з 12 травня 1954 року.

Станом на 2026 рік країна активно співпрацює з організацією для захисту культурної спадщини від російської агресії, маючи 8 об'єктів у Списку світової спадщини та низку елементів нематеріальної спадщини, включаючи петриківський розпис та писанку.

У листопаді 2025 року Україну обрали до Виконавчої ради ЮНЕСКО на 2025–2029 рік

**Станом на початок 2026 року
до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Україні входять:**

- 8 основних об'єктів (7 культурних та 1 природний), що представляють унікальну історичну, архітектурну та природну цінність.
- До Списку об'єктів нематеріальної культурної спадщини, які потребують термінової охорони ЮНЕСКО входять – 2 об'єкти.
- До Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО входять – 4 об'єкти.
- До Реєстру належних практик з охорони нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО входить 1 об'єкт.

Київ: Софійський собор, Києво-Печерська лавра та Церква Спаса на Берестові

Софійський собор (XI ст.) — символ Київської Русі, зведений за князя Ярослава Мудрого. Вражає мозаїками й фресками, зокрема образом Оранти та давніми графіті XII ст.

Києво-Печерська лавра (заснована 1051 р.) — унікальний монастирський комплекс із печерами, мощами святих і поєднанням барокової архітектури та підземних келій.

Церква Спаса на Берестові — пам'ятка архітектури XII століття, розташована поблизу Києво-Печерської лаври.

Пам'ятки внесені до Списку світової спадщини ЮНЕСКО (1990) та є духовними й культурними символами України.

Львів — ансамбль історичного центру

Історичний центр Львова — об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО з 1998 року. Середньовічний ансамбль із готичними, ренесансними та бароковими пам'ятками. Серце міста — площа Ринок із 44 історичними будівлями XVI–XIX ст.

Ансамбль собору святого Юра — визначна пам'ятка пізнього бароко XVIII століття у Львові. Собор є головною святинею Української греко-католицької церкви та важливим духовним центром.

Популярний туристичний центр, що потребує постійного збереження та контролю забудови.

<https://uk.wikipedia.org/wiki>

Геодезична дуга Струве

Геодезична дуга Струве — міжнародний науковий об'єкт ХІХ століття, створений для вимірювання параметрів Землі та визначення її форми.

В Україні збереглося 4 пункти дуги:

- 3 — у Хмельницькій області
- 1 — в Одеській

Внесено до Списку Світової спадщини ЮНЕСКО у 2005 році як видатне досягнення науки та міжнародної співпраці.

Дуга — як невидима нитка, що єднає континенти, нагадуючи про силу знань.

<https://uk.wikipedia.org/wiki/струве>

Букові праліси Карпат

Карпатські букові праліси — об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО з 2007 року (розширений пізніше).

В Україні охоплюють близько 29 тис. га в Закарпатті та на Прикарпатті. Це унікальні природні екосистеми з прадавніми буками висотою до 50 м.

Осередок рідкісної флори й фауни (рисі, бурі ведмеді), важливий для збереження біорізноманіття та регулювання клімату.

Потребують посиленого захисту від незаконної вирубки та антропогенного впливу.

<https://uk.wikipedia.org/wiki/Букові>

Резиденція митрополитів Буковини і Далмації

Резиденція митрополитів Буковини і Далмації — об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО з 2011 року.

Збудована у XIX ст. за проєктом архітектора Йозеф Главка. Унікальне поєднання мавританського, візантійського та готичного стилів. Сьогодні — головний корпус Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Вражає Мармуровою залюю, мозаїками та червоними дахами; є символом мультикультурної Буковини.

<https://uk.wikipedia.org/wiki>

Дерев'яні церкви Карпатського регіону

Дерев'яні церкви Карпатського регіону України — унікальні пам'ятки сакральної архітектури XVI–XVIII століть, внесені до Списку Світової спадщини ЮНЕСКО у 2013 році (спільна номінація з Польщею).

Найстаріші храми:

- Церква Святого Духа (с. Потелич, 1502 р.)
- Церква святого Юра (Дрогобич, XV–XVI ст.)
- Церква Святого Духа (Рогатин, XVI ст.)

Ці храми зберегли автентичну дерев'яну конструкцію, традиційну тридільну композицію та унікальні розписи. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Дерев'яні>

Давньогрецьке місто Херсонес Таврійський

Херсонес Таврійський — об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО з 2013 року.

Руїни давньогрецької колонії V ст. до н.е.: амфітеатр, базиліки, фортечні мури та мозаїки.

Важливий центр античної культури й християнізації Русі (за літописною традицією пов'язаний із князем Володимиром).

Поєднує грецьку, римську та візантійську спадщину. Потребує міжнародного захисту та збереження в умовах сучасних викликів.

<https://uk.wikipedia.org/wiki/Херсонес>

Історичний центр Одеси

Історичний центр Одеси — внесений до Списку Світової спадщини ЮНЕСКО у 2023 році.

Містобудівний ансамбль кінця XVIII–XIX ст., що поєднує класицизм, бароко та модерн.

Символи центру — Одеський національний академічний театр опери та балету, Потьомкінські сходи, Приморський бульвар.

Є прикладом мультикультурного портового міста та потребує міжнародного захисту в умовах воєнних загроз.

<https://uk.wikipedia.org/wiki/Історичний>

У грудні 2025 року Комітет ЮНЕСКО вніс 19 українських пам'яток до Міжнародного списку культурних цінностей під посиленим захистом через загрози, спричинені російською агресією.

До списку увійшли:

- **Аккерманська фортеця** — середньовічна кам'яна фортифікаційна споруда у місті Білгород-Дністровський на півдні України.
- **Успенський собор** у Харкові — найстаріший православний храм міста
- **Покровська церква** в Харкові — православний храм XVII століття та один із найдавніших збережених архітектурних пам'ятників міста.

- **Борисоглібський собор** — визначна пам'ятка архітектури XII століття у Чернігові.

- **Кирилівська церква** в Києві — пам'ятка сакральної архітектури й монументального живопису XII століття.

- **Одеська національна наукова бібліотека (ОННБ)** — провідна культурна, освітня та науково-інформаційна установа України.

- **Одеський художній музей** — один із провідних мистецьких центрів півдня України

- **Приморські сходи** — це монументальні сходи в місті Одеса, Україна, які з'єднують Приморський бульвар із портовою зоною.

- **Харківський державний академічний український драматичний театр імені Т. Г. Шевченка (відомий також як «Березіль»)** — один із найстаріших та найбільш значущих театрів України, розташований у центрі Харкова.

- **Сумський обласний художній музей ім. Никанора Онацького** — один із найстаріших мистецьких музеїв України, розташований у місті Суми.

- **«Круглий двір»** — історико-архітектурна пам'ятка XVIII століття у місті Тростянець, Сумська область, Україна.

- **Палац Терещенків** — пам'ятка архітектури XIX ст., символ меценатства та культурної спадщини Житомирщини.

- **Івано-Франківська Ратуша** — архітектурна домінанта історичного центру міста та символ Івано-Франківськ.

ЮНЕСКО посилює підтримку об'єкта в Одесі через зростання пошкоджень

ЮНЕСКО продовжує активну роботу щодо захисту історичного центру Одеси — об'єкта Світової спадщини, який перебуває під загрозою через регулярні руйнування під час війни.

Організація здійснює моніторинг і оцінку стану пошкоджень, направляє експертні місії та надає технічну допомогу для збереження культури та архітектури.

Експерти разом із міжнародними партнерами також реалізують проєкти з поточного ремонту й захисних заходів для окремих історичних будівель, зокрема ремонт покрівлі та інженерні роботи в рамках програм підтримки.

Нематеріальна культурна спадщина ЮНЕСКО

Список нематеріальної спадщини, що потребує термінової охорони:

- **Козацькі пісні Дніпропетровщини (2016)**

<https://ich.unesco.org/en/USL/cossack-s-song>

- **Культура приготування українського борщу (2022)**

<https://ich.unesco.org/en/USL/culture-of-ukrainian>

Реєстр належних практик з охорони нематеріальної спадщини

- **Програма з охорони кобзарсько-лірницької традиції (2024)**

Репрезентативний список нематеріальної культурної спадщини людства:

- **Петриківський декоративний розпис (2013)**

<https://ich.unesco.org/en/RL/petrykivka-decorative-painting->

- **Традиція косівської мальованої кераміки (2019)**

<https://ich.unesco.org/en/RL/tradition-of-kosiv-painted>

- **Орнек — кримськотатарський орнамент (2021)**

<https://ich.unesco.org/en/RL/ornek-a-crimean-tatar-ornament>

- **Писанка — українська традиція розпису яєць (2024)**

<https://ich.unesco.org/en/RL/pysanka-ukrainian>

Українські міста – члени ЮНЕСКО

Шість українських міст є учасниками Глобальної мережі міст ЮНЕСКО, що навчаються:

- Мелітополь
- Нікополь
- Новояворівськ
- Київ
- Нетішин
- Полтава

Учасниками Мережі креативних міст ЮНЕСКО та містами літератури є Львів та Одеса.

До Мережі креативних міст у галузі музики у 2021 році було включено Харків.

Світова спадщина — це не лише пам'ятки архітектури чи природи, а й частина національної ідентичності, духовних цінностей та культурного коду народу.

Зберігаючи спадщину, ми зберігаємо свою історію і майбутнє.

Розробники НБ ТДАТУ : Білоцька О. М.,
бібліотекар Завгородня І. В.